

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
Państwowy Instytut Badawczy

Wpływ środków i nowych programów WPR w latach 2014-2020 na zwiększenie konkurencyjności polskiego rolnictwa w Unii Europejskiej i na świecie

dr hab. prof. IERiGŻ-PIB Piotr Chechelski

Konferencja „Nowa polityka rolna UE – kontynuacja czy rewolucja?”

IERiGŻ-PIB

Jachranka, 9-11 grudnia 2013 r.

Priorytety rozwojowe polskiej wsi i rolnictwa na lata 2014-2020

- Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie i leśnictwie oraz na obszarach wiejskich;
- **Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych;**
- Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie;
- Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa;
- Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmiany klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym;
- Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczenie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Udział i miejsce polskiego rolnictwa na świecie i UE

Wyszczególnienie	UE				Świat			
	2000	2010	2000	2010	2000	2010	2000	2010
	udział Polski w %		miejsce Polski		udział Polski w %		miejsce Polski	
	15 krajów	27 krajów	15 krajów	27 krajów				
Powierzchnia	9,7	7,2	6	6	0,2	0,2	69	68
w tym użytki rolne	13,1	8,6	3	5	0,4	0,3	51	54
Ludność	10,1	7,6	6	6	0,6	0,6	30	34
w tym rolnicza	.	26,0	1	1	0,3	0,2	44	54
Produkcja pszenicy	8,0	6,8	4	4	1,5	1,5	15	16
Produkcja żyta	73,7	36,7	2	2	19,9	23,1	3	2
Produkcja jęczmienia	5,4	6,4	6	5	2,1	2,7	13	11
Produkcja owsa	15,9	26,6	4	1	4,1	10,0	7	3
Produkcja ziemniaków	48,7	14,2	1	2	7,4	2,5	4	7
Produkcja buraków cukrowych	11,4	9,6	3	3	5,3	4,4	7	7
Produkcja rzepaku i rzepiku	10,7	10,2	4	4	2,4	3,5	8	8
Produkcja lnu (włókno)	3,7	0,05	6	7	0,3	0,03	15	14
Produkcja jabłek	13,6	18,0	4	2	2,4	2,7	9	5
Produkcja tytoniu	8,5	13,8	4	3	0,4	0,5	28	23
Produkcja mięsa	8,0	8,3	6	5	1,3	1,3	16	15
Produkcja mleka krowiego	9,7	8,3	5	4	2,4	2,0	11	12
Produkcja jaj kurzych	8,0	9,1	7	7	0,8	1,0	21	19
Pogłowie bydła	7,4	6,4	7	7	0,5	0,4	39	45
Pogłowie trzody chlewnej	14,0	10,0	3	3	1,9	1,6	8	9

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2012

Państwa	Powierzchnia UR		Liczba aktywnych zawodowo w rolnictwie		Produkcja rolnicza w mln euro			Wydajność pracy	Powierzchnia UR ^a na 1 AWU ^b (w ha)	Wartość nakładów kapitałowych (zużycie pośrednie i amortyzacja) na 1 AWU ^b (w tys. euro)	Wartość nakładów kapitałowych (zużycie pośrednie i amortyzacja) na 1 ha UR ^a (w euro)
	2000	2009	2000	2010	2002	2010	2010/2002	2010	Relacje między zasobami i nakładami czynników produkcji w rolnictwie UE w 2010 roku		
UE-27	198,9	188,4	14955,0	10714,0	330138,80	345168,0	4,6	32,2	16,4	25,8	1572,0
Austria	3,4	3,2	199,0	144,0	5656,24	6074,0	7,4	42,2	19,6	35,3	1798,0
Belgia	1,4	1,4	79,0	59,0	6629,78	7722,0	16,5	130,9	23,7	103,2	4363,0
Bułgaria	5,6	5,0	228,0	124,0	3648,44	3475,0	-4,8	28,0	9,2	6,4	697,0
Cypr	0,1	0,1	38,0	30,0	650,32	663,0	1,9	22,1	5,6	18,5	3294,0
Dania	2,6	2,6	108,0	75,0	8326,74	9095,0	9,2	121,3	47,5	152,2	3206,0
Estonia	1,0	0,9	76,0	61,0	446,64	591,0	32,3	9,7	32,3	16,6	516,0
Finlandia	2,2	2,3	143,0	98,0	3951,30	3687,0	-6,7	37,6	26,4	43,8	1659,0
Francja	29,7	29,3	878,0	573,0	63756,70	64713,0	1,5	112,9	39,2	72,7	1856,0
Grecja	8,5	8,2	826,0	637,0	11661,45	9743,0	-16,5	15,3	7,1	10,4	1457,0
Hiszpania	29,8	27,7	1339,0	1015,0	39066,38	37829,0	-3,2	37,3	32,9	30,6	927,0
Irlandia	4,4	4,2	166,0	149,0	5836,09	5634,0	-3,5	37,8	28,3	33,1	1172,0
Litwa	3,4	2,7	204,0	126,0	1184,08	1879,0	58,7	14,9	19,1	11,1	580,0
Luksemburg	0,1	0,1	4,0	3,0	339,52	281,0	-17,2	93,7	81,9	181,0	2209,0
Łotwa	1,6	1,8	132,0	113,0	580,43	854,0	47,1	7,6	20,2	8,6	427,0
Malta	0,0	0,0	3,0	2,0	136,61	117,0	-14,4	58,5	2,4	15,1	6302,0
Holandia	2,0	1,9	269,0	213,0	20427,87	24458,0	19,7	114,8	13,3	132,9	10006,0
Niemcy	17,1	16,9	1016,0	661,0	41881,80	44900,0	7,2	67,9	33,5	76,0	2269,0
Polska	17,8	15,6	3763,0	2960,0	13358,39	19309,0	44,5	6,5	7,7	7,3	941,0
Portugalia	3,8	3,7	678,0	515,0	6123,84	6965,0	13,7	13,5	10,9	16,9	1548,0
Czechy	4,3	4,2	431,0	327,0	3320,69	3914,0	17,9	12,0	33,3	34,2	1028,0
Rumunia	14,9	13,5	1739,0	868,0	10100,69	14184,0	40,4	16,3	6,1	5,0	812,0
Słowacja	2,4	1,9	240,0	197,0	1677,23	1788,0	6,6	9,1	23,6	21,4	908,0
Słowenia	0,5	0,5	19,0	7,0	1073,50	1092,0	1,7	156,0	5,8	11,4	1954,0
Szwecja	3,2	3,1	146,0	115,0	4863,88	4737,0	-2,6	41,2	48,8	71,5	1464,0
Węgry	5,9	5,8	452,0	322,0	6099,73	6422,0	5,3	19,9	11,1	13,0	1168,0
Wielka Brytania	17,0	17,3	529,0	475,0	24456,19	22270,0	-8,9	46,9	55,0	64,1	1167,0
Włochy	15,6	13,9	1250,0	845,0	44884,25	42774,0	-4,7	50,6	11,1	28,4	2569,0

Zasoby polskiego rolnictwa w UE

Wzrost konkurencyjności musi wiązać się z lepszym wykorzystaniem zasobów polskiego rolnictwa

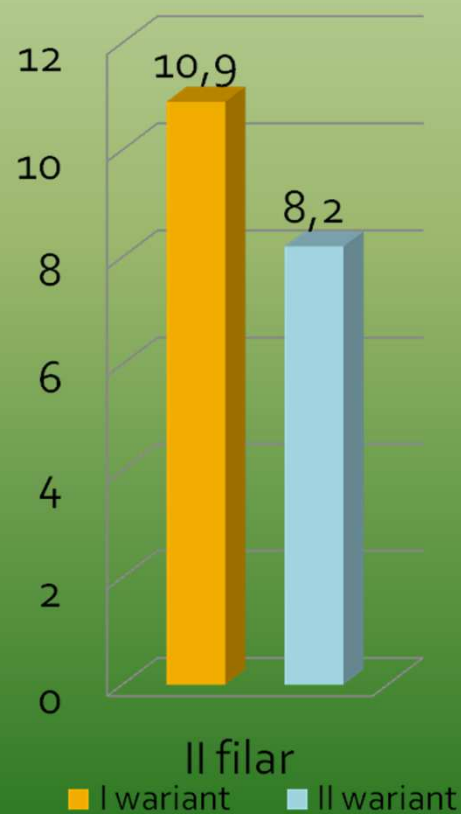
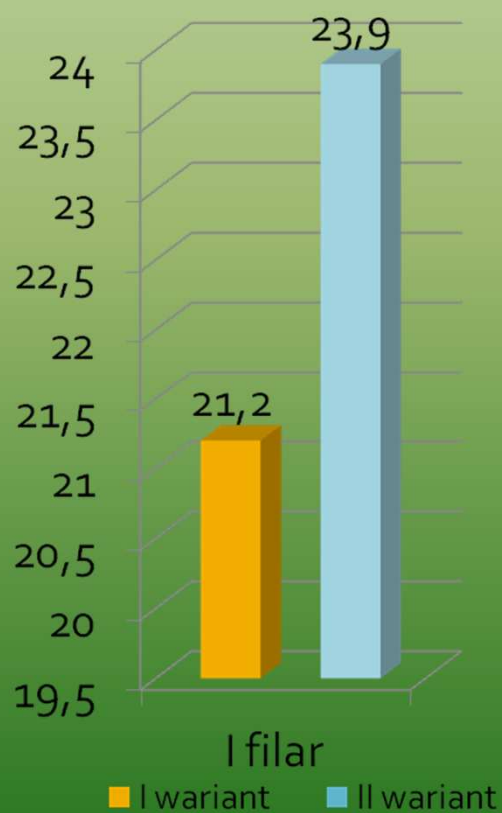

	Zasoby siły roboczej (ludność aktywna zawodowo w rolnictwie)			Zasoby ziemi (użytki rolne)			Zasoby kapitałowe (środki trwale brutto)	Liczba gospodarstw rolnych			Zmiany w liczbie gospodarstw rolnych wg grup obszarowych w latach 2005-2010				
	2000	2010	Zmiany	2000	2009	Zmiany	Zmiana 2005-2009	2005	2010	Zmiana	Zmiana ogółem	<5 ha	5-20 ha	20-50 ha	>50 ha
	tys.		%	mln ha		%	%	tys.		%	%				
Polska	3763	2960	-21,3	13,9	12,4	-10,8	44,0	2476 (17%)	1507 (19%)	-39,1	-39,1	-52,5	-8,9	-1,6	28,0
UE-27	14955	10714	-28,4	127,8	120,9	-5,4	12,7	14482	7876	-45,6	-45,6	-55,0	-27,0	-15,3	-11,4

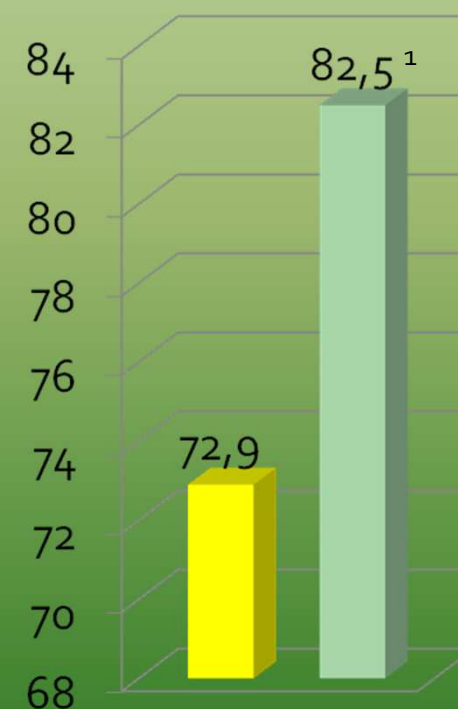
Środki finansowe przeznaczone na rozwój polskiego rolnictwa (mld euro)

Wspólna Polityka Rolna

Polityka Spójności

1. A. Osiecki, 82,5 mld euro z Unii na rozwój Polski, Rzeczpospolita, 2.12.2013 r.

Działania mające potencjalny wpływ na wzrost konkurencyjności polskiego rolnictwa w latach 2014-2020

Środki realizacji	Ocena
Filar I	
Płatność podstawowa	-/+
Płatność proekologiczna	-
Uproszczony system dla małych gospodarstw	-
Wsparcie powiązane z produkcją	+
Płatność ONW	-
Płatność dla młodych rolników	+

Wpływ: + pozytywny

- negatywny

+/- trudny do określenia, zależny od realizacji projektu

Działania mające potencjalny wpływ na wzrost konkurencyjności polskiego rolnictwa

Środki realizacji	Artykuł rozp. dot. EFRROW	Ocena
Filar II		
Transfer wiedzy i działania informacyjne	Art.. 15	+
Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym	Art. 16	+
Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych	Art. 17	+
Inwestycje w środki trwałe	Art.. 18	+
Przywracanie potencjału produkcji rolnej, zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzenie odpowiednich działań zapobiegawczych	Art.. 19	+
Rozwój gospodarstw rolnych i działalności gospodarczej	Art.. 20	+
Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich	Art.. 21	-/+
Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę rentowności lasów	Art.. 22	-
Zalesianie i tworzenie terenu zalesianego	Art.. 23	-
Zakładanie systemów rolnoleśnych	Art.. 24	-
Zapobieganie zniszczeniom lasów wskutek ich pożarów, klęsk żywiołowych i katastrof oraz ich odtwarzanie	Art.. 25	-
Inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska	Art.. 26	-
Inwestycje w nowe technologie w dziedzinie leśnictwa oraz w przetwarzanie i wprowadzenie do obrotu produktów leśnych	Art.. 27	-
Tworzenie grup producentów	Art. 28	+
Środek rolnośrodowiskowoklimatyczny	Art. 29	-
Rolnictwo ekologiczne	Art. 30	+
Płatności dla obszarów NATURA 2000 i płatności związane z ramową dyrektywą wodną	Art. 31	-
Płatności z tytułu obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami	Art. 32-33	-
Dobrostan zwierząt	Art. 34	+
Usługi leśnośrodowiskowe i klimatyczne oraz ochrona lasów	Art. 35	-
Współpraca	Art. 36	-/+
Zarządzanie ryzykiem	Art. 37	-/+
Ubezpieczenie upraw, zwierząt i roślin	Art. 38	-/+
Fundusze wspólnego inwestowania dotyczące chorób zwierząt i roślin oraz incydentów środowiskowych	Art. 39	-/+
Narzędzie stabilizacji dochodów	Art. 40	-/+
Leader	Art. 42-45	-/+

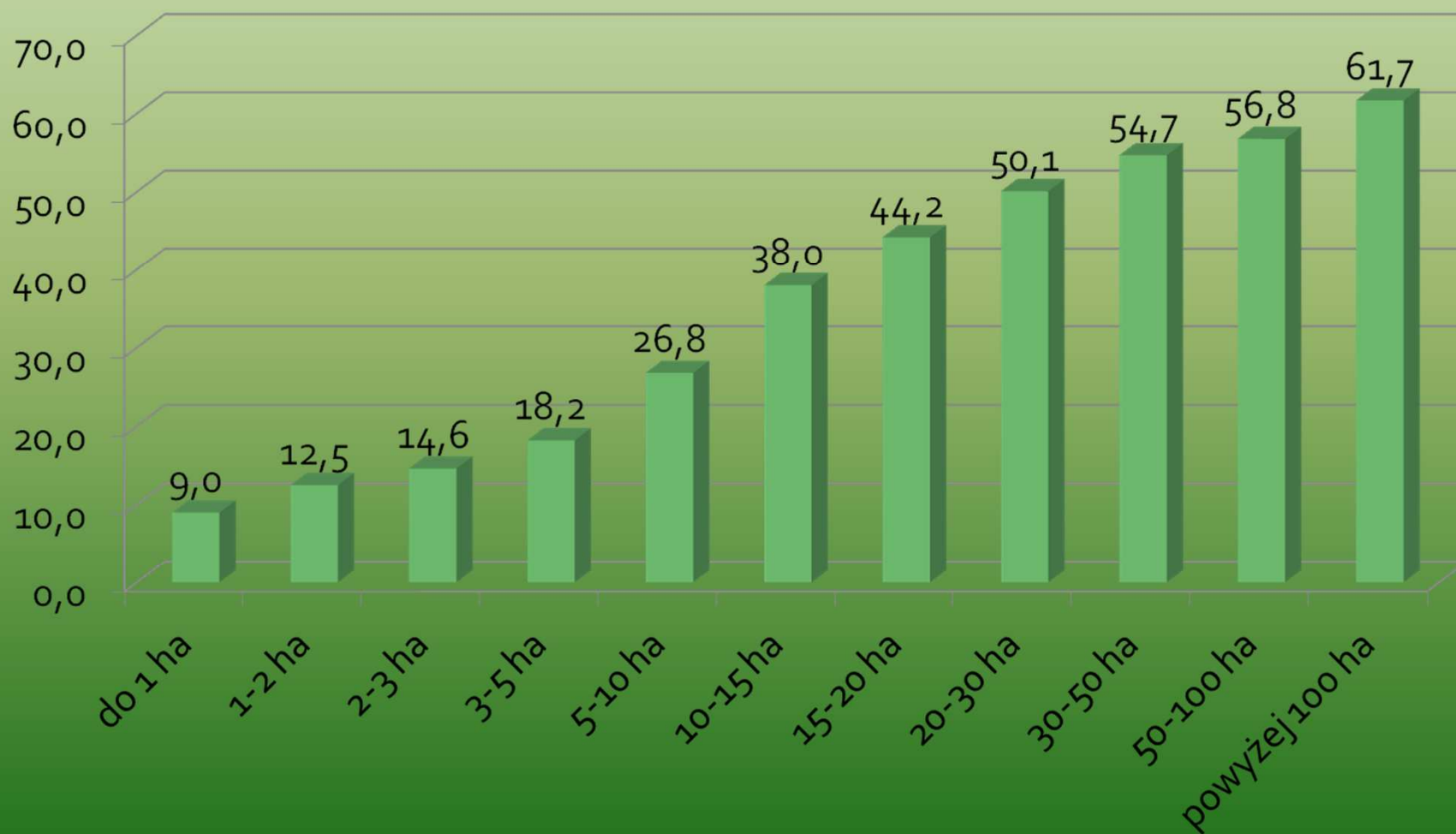
Zakres PROW 2014-2020

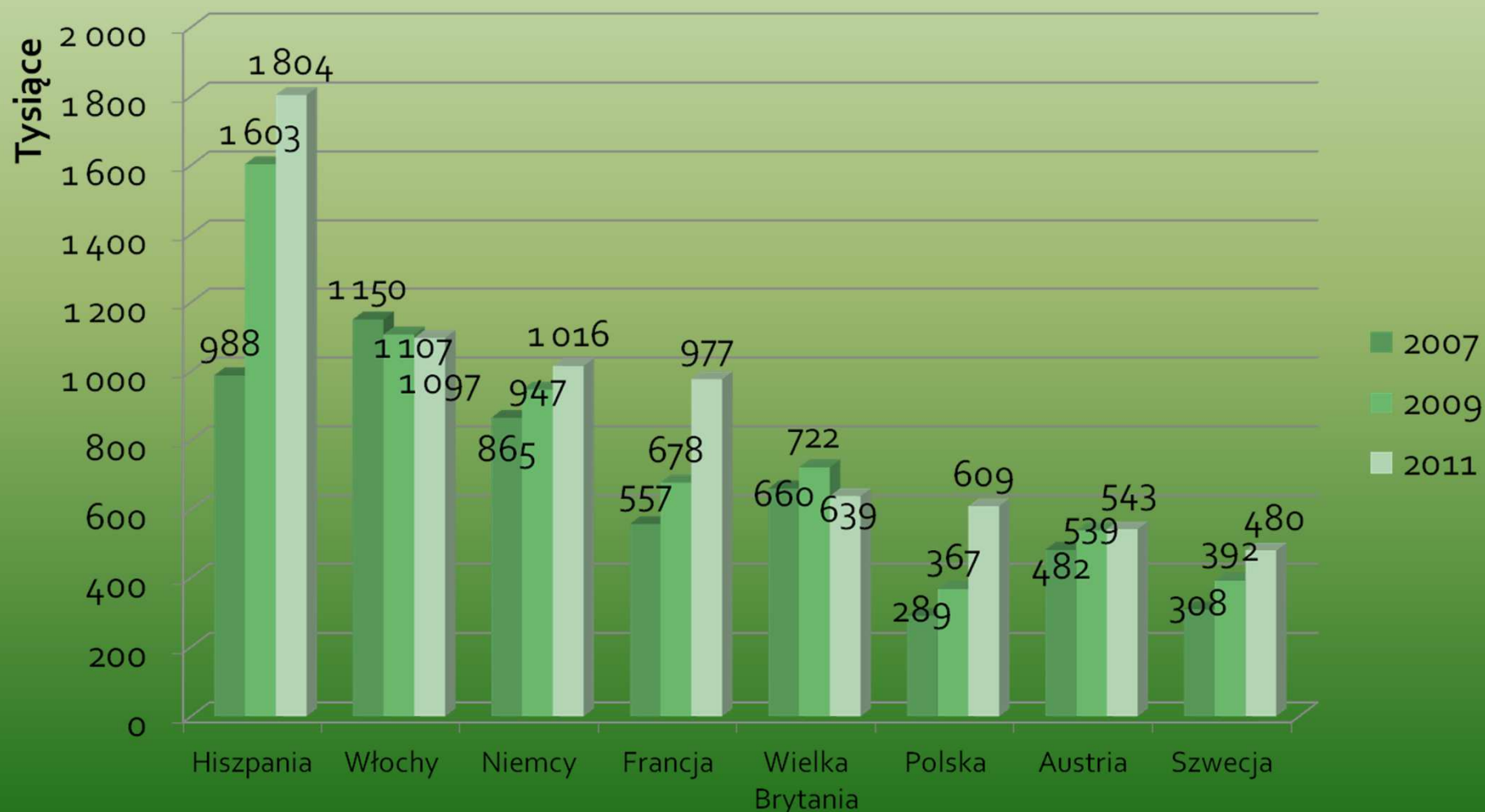
Program skupiał się będzie głównie na kwestiach związanych z **poprawą konkurencyjności rolnictwa**. Służyć temu będą m.in. działania:

- Inwestycje w środki trwałe;
- Rozwój gospodarstw rolnych i działalności gospodarczej;
- Tworzenie grup producenckich,
- Premie dla młodych rolników;
- Rolnictwo ekologiczne;
- Systemy jakości żywności;
- Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku katastrof.

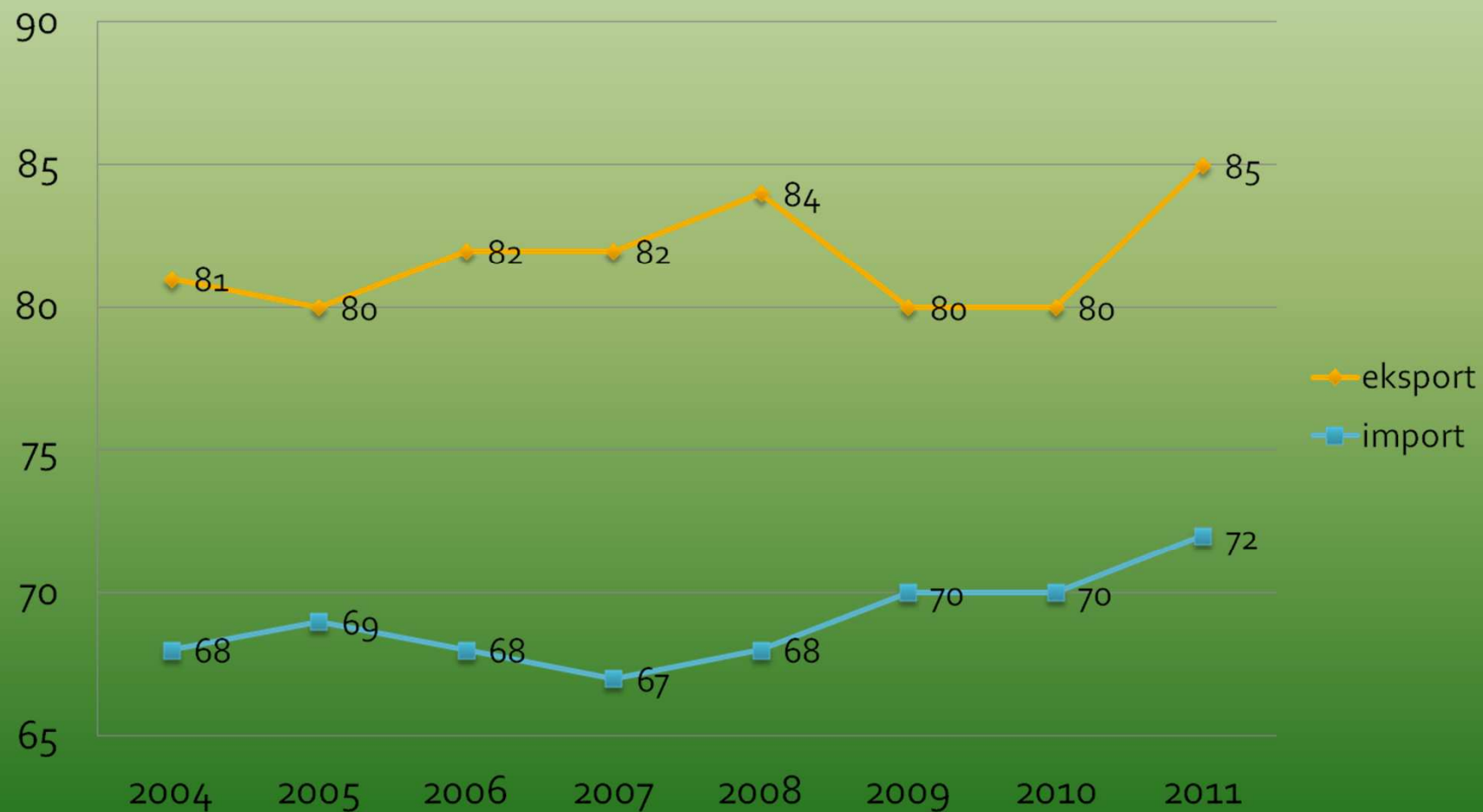
Osoby kierujące gospodarstwami rolnymi posiadające wykształcenie średnie i wyższe w procencie ogólnej ich liczby wg grup obszarowych w 2011 r.

Powierzchnia produkcji ekologicznej w poszczególnych krajach członkowskich w latach 2007, 2009 i 2011 (tys. ha)

Udział produktów przemysłu spożywczego w handlu produktami rolno-spożywczymi (w %)

Wnioski

- Bez wzrostu efektywności i produktywności nie poprawi się konkurencyjności polskiego rolnictwa i nie wzrosną dochody producentów rolnych.
- Realizacja zbyt wielu celów, jakie są w programie WPR na lata 2014-2020 może osłabić konkurencyjność polskiego rolnictwa;
- Modyfikacja celów i instrumentów WPR związanych z ekologią (greening) może doprowadzić do pogorszenia konkurencyjności niektórych polskich producentów rolnych;
- Reforma WPR nie sprzyja rozwojowi największych, najbardziej efektywnych i konkurencyjnych gospodarstw rolnych oraz ich specjalizacji (np. greening, ograniczenie dopłat);
- Możliwości i tempo dystansu rozwojowego polskiego rolnictwa w stosunku do krajów wysokorozwiniętych w dużym stopniu jest uzależnione od zmian w liczebności i strukturze gospodarstw rolnych.

Wnioski

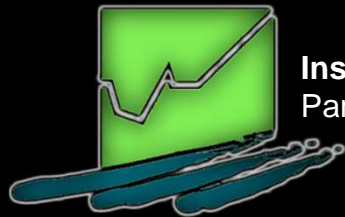

- Za najbardziej efektywne działania w nowej perspektywie w realizacji wzrostu konkurencyjności polskiego rolnictwa można uznać środki i programy przeznaczone na wsparcie:
 - aktywnych, młodych, wykształconych producentów rolnych (powinno mieć charakter preferencyjny),
 - transferu wiedzy, innowacji, informacji,
 - inwestycji w środki trwałe (dla grup producenckich, indywidualnych gospodarstw),
 - rozwoju gospodarstw rolnych i działalności gospodarczej,
 - utrzymanie i rozszerzenie na inne produkty możliwości powiązania wsparcia z produkcją (zwłaszcza z rozwojem produkcji: zwierzęcej, owocowo-warzywnej);.

Wnioski

- Wzmocnienia finansowe I filara kosztem II, nie będzie służyło rozwojowi i konkurencyjności polskiego rolnictwa, ponieważ PROW w dużym stopniu stymulował jego rozwój.
- Wpływ środków i programów w ramach WPR w latach 2014-2020 ma niewielkie szanse na zniwelowanie różnic w poziomie konkurencyjności pomiędzy polskim rolnictwem, a rolnictwem krajów rozwiniętych UE, a jeszcze mniejsze z rolnictwem światowym.

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
Państwowy Instytut Badawczy

Dziękuję za uwagę